

Жизномірська Оксана Ярославівна

кандидат психологічних наук

кафедра педагогіки і психології та інклюзивної освіти

Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти

м.Тернопіль, Україна

o.ya.oksana@ukr.net

ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА В ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

В умовах ринкових негараздів, соціально-економічної кризи та освітньої нестабільності, соціальна сфера потребує висококваліфікованих працівників, котрі володіють гнучкими навичками, корпоративними цінностями, критичним мисленням; можуть приймати нестандартні рішення у складних ситуаціях, а також уміють регулювати свої емоційні реакції, тобто є емоційно стабільними й водночас проявляють власну ресурсність. Переконані, що дієвим фактором впливу на успішне особистісне та професійне «Я» соціального працівника є чітке розуміння, осмислення власних пріоритетів, цінностей, можливостей та соціальних очікувань. Сучасна молода людина соціального спрямування має прагнути до перспективного плану своїх дій, вчинків, поведінки, позитивно-емоційного спілкування, покращення якості соціального життя, окреслювати «кроки» свого професійного зростання. Молодь перебуваючи на етапі свого професійного становлення міркує наступним чином:... «що я можу зробити для себе та іншому»; «як я можу допомогти собі та іншому»; «що необхідно зробити, щоб інша людина відчувала себе гідною, потрібною»; вірніше навчаються разом переборювати певні труднощі, проявляти любов та повагу до кожного та, зрештою помічати позитиви у роботі [1].

У сучасному вимірі освіти анонсується питання емоційного навчання для дітей та дорослих, що з впевненістю можемо сказати про значущість емоцій, емоційних реакцій, станів особистості у різних соціальних взаємодіях, правильного розуміння «володіння собою», ознайомлення з низкою емоційних технік, що запобігають негативному прояву власного «Я» тощо.

Сьогодні питання емоційного «Я» особистості, емоційного навчання, виховання є доволі актуальним та дієвим у професійному самовизначенні та самоактуалізації. Передусім, питання емоційного інтелекту розглядали (Д.Гоулмен, П.Селовей та ін.); емоційну компетентність (І.Матійків); емоційну стійкість (В.Калошин, Д.Гоменюк); навички адекватного емоційного реагування, стійкий емоційний стан, психологічне здоров'я (М.Орап) та ін.

Психолог Гарвардського університету Д.Гоулмен переконливо зазначав, що справжній показник потенційних можливостей особистості – не інтелектуальний коефіцієнт, а навпаки коефіцієнт емоційного інтелекту [2; с.13]. Власне кажучи, у людини вже є сформовані вміння адекватно оцінювати складну ситуацію; розуміти, пояснювати власні від-

чуття; контролювати власні емоції; залишатися в спокої, непохитною; бути оптимістичною тощо.

І.Матійків ретельно обґрунтовує та виокремлює поняття «емоційна компетентність» особистості майбутнього фахівця. На думку цієї вченої, дефініцію емоційної компетентності варто визначати як готовність і здатність людини гнучко управляти емоційними реакціями: власними та інших людей, адекватно до ситуацій та умов, що змінюються [3].

Вітчизняна психолог М.Орап значуще місце у практичній психології надає психологічному здоров'ю особистості. З точки зору вченої, особистість дитини чи дорослого зможе гідно себе почувати, бути щасливою, успішною в своїй сфері, долати певні труднощі, якщо володітиме певними навичками свого психологічного стану. Власне кажучи, ми повинні ставити собі запитання такого змісту – чи маємо ми навички адекватного емоційного реагування; вміння встановлювати власні кордони; усвідомлювати свої потреби; адекватно реагувати на критику; чітко формулювати бажання? Чи часто ми робимо висновок «Я невдаха» або «Мене ніхто не любить» замість того, щоб визнати: «Я засмучений через те, що не досяг успіху» або «Мені дуже прикро, що ви не запросили мене на прогулянку»? Саме така уважність до своїх емоційних станів («мій нормальний емоційний стан – спокійно-задумливий»), до особливостей когнітивних процесів («я знаю, що думаю повільно, мені потрібен час»), до своїх соціальних чи комунікативних навичок чи звичок («вибачте, мені важко запам'ятати ім'я людини відразу при знайомстві») створює той комфортний стан – wellbeing, який підтримує психологічне здоров'я і убезпечує від дистресу, депресії, апатії, емоційної нестабільності чи розфокусованості, – підкреслює психолог.

Ми цілком погоджуємося із дослідницею, що психологічно здорова особистість, зокрема соціальної сфери буде конструктивно діяти в складних ситуаціях, приймати правильні рішення, проявляти власну волю та рішучість, а також не втрачатиме зацікавленості до своєї професії та життя загалом. Саме орієнтиром такого становлення (повноцінно-функціонуючої) особистості, за розумінням М.Орап, є п'ять чинників: *відкритість* (особистість відкрито, щиро, відверто презентує свої емоції, їх переживає, «проживає», прагне зрозуміти себе, керувати власним «Я» та вміє долати емоційні труднощі самостійно); *екзистенційний спосіб життя* (особистість дотримується життєвої позиції «тут і зараз»; сприймає кожне переживання як унікальне та непо-

вторне); *«організмична довіра»* (особистість здатна брати до уваги свої внутрішні відчуття, «слухати своє тіло», використовувати досвід і на його основі будувати своє життя. Це внутрішнє відчуття на кшталт «я роблю правильно» – є значущим і таким, що заслуговує на довіру, керівництвом до дії – позитивної і продуктивної поведінки); *емпірична свобода* (почуття особистості власної сили й здатності робити вибір, керувати собою і своїм життям: «Єдиний, хто відповідає за мої дії і вчинки, – я сам!»); *креативність* (психологічно благополучна особистість не живе за шаблонами й зразками, у її житті обов'язково є місце для творчості у будь-якому її вимірі).

За порадами вищезазначеної вченої, кожна особистість у своєму житті має пройти такий психологічний тест (п'ять позицій вище) для того, щоб пересвідчитися у власній життєстійкості та гнучкості у певних особистісних чи соціальних ситуаціях. Зі слів М.Орап, життєстійкість людини пов'язана зі стійкіс-

тю у подоланні життєвих труднощів і перешкод, підтримкою високого рівня фізичного і психологічного здоров'я, а також з оптимізмом, самоефективністю, суб'єктивною задоволеністю власним життям, здатністю до неперервного особистісного саморозвитку, самовдосконалення. Не варто «терпіти» психологічний дискомфорт, намагатися адаптуватися до нього, а навпаки шукати в собі сильні, позитивні ресурси для відновлення власного емоційного «Я» [4].

Таким чином, фахівець соціальної сфери має володіти ключовими компетентностями, інтелектуально зростати, емоційно самовдосконалюватися, гідно відстоювати власні рішення та правомірно діяти, спілкуватися з різними соціальними групами, співтовариствами. У процесі своєї професійної діяльності, соціальний працівник повинен уміти вибудувати власну стратегію свого розвитку, дотримуватися норм закону, бути відповідальним, справедливим перед собою та іншими, мати соціальне бачення тощо.

Список використаної літератури

1. Василенко Н.В. Українська школа ХХІ століття: школа шкіл. Харків: Основа, 2018. 96 с
2. Калошин В.Ф., Гоменюк Д.В. Як учителю зберегти емоційну стійкість. Харків: Основа, 2018. 128 с.
3. Матійків І.М. Тренінг емоційної компетентності : навч.-метод. посібник. Київ. «Педагогічна думка», 2012. 112 с.
4. Орап М. Тест на психологічне здоров'я» <https://www.0352.ua/news/2438015/test-na-psihologicne-zdorova-proponuut-projiti-ternopolanam> (дата звернення: 30.06.2019).

Зоря Юлія Миколаївна

кандидат педагогічних наук

завідувач навчально-тренінгового центру STEM-освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

м.Черкаси, Україна

yuliyamukolaiвна@ukr.net

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Патріотична складова у вихованні молоді займає сьогодні чільне місце у системі виховання та освіти, оскільки патріотизм молоді людини сьогодні є беззаперечним індикатором життєвої траєкторії людини. Побудова школи нового типу, заснованої на принципах гуманізму, демократизму, пріоритету загальнолюдських духовних цінностей, припускає не тільки відновлення змісту педагогічної діяльності, її методів і форм роботи, але і висуває підвищені вимоги як до особистості учителя, так і самих вихованців. Одним із основних завдань школи, громадських установ, організацій є виховання громадянина із високими патріотичними почуттями, який бере активну участь у справах суспільства, якому не байдужі доля Української держави, нації, її економіка, освіта і культура.

У наукових дослідженнях останніх років питання теорії і практики використання інформаційних технологій розробляються у різних аспектах: форму-

вання інформаційної культури учнів у процесі вивчення інформатики (І. Іваськів, Н. Копняк, І. Лукаш, Г. Луньова, О. Резіна, Н. Толяренко та ін.), використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання інших навчальних предметів (Т. Архіпова, В. Безуглий, Т. Зайцева, К. Ковальова, В. Краснопольський, І. Лупан, О. Марченко, І. Цідило та ін.). Робляться перші спроби дослідити проблему ефективності використання нових інформаційних технологій як засобу формування особистісних якостей особистості (Т. Крамаренко), її художньо-естетичної культури (В. Антонюк), творчих здібностей (Є. Вінниченко), екологічної компетентності (Н. Олійник).

Вивчення зазначених вище праць дає змогу стверджувати, що інформаційно-комунікаційні технології стали потужним засобом навчання, використання якого дає змогу педагогу вирішувати методич-